ISNN 3030-3907

2026/4
VOLUME 1

DEVELOPMENT OF SCIENCE

ILMIY JURNAL



Development of science

Ilmiy jurnal

2026/4 VOLUME 1

ISSN 3030 -3907

Ilmiy jurnal OAK rayosatining 2024 yil 27 sentabrdagi 361-son qaroriga asosan 02.00.00 kimyo fanlari hamda 2025 yil 12 fevral 367- son qaroriga asosan 05.00.00 texnika fanlari bo‘yicha falsafa doktori (PhD) va fan doktori (DSc) ilmiy darajasiga talabgorlarning dissertatsiya ishlari yuzasidan dissertatsiyalari asosiy ilmiy natijalarini chop etish tavsiya etilgan milliy ilmiy nashrlar ro‘yxatiga kiritilgan.

BOSH MUHARRIR:
Temirov Alisher Hoshim o‘g‘li – texnika fanlari falsafa doktori (PhD),Dotsent.
TAHRIRIYAT KENGASH RAISI:
Fozilov Sadriddin Fayzullayevich – texnika fanlari doktori, professor
TAHRIRIYAT KENGASH A’ZOLARI

TEXNIKA FANLARI/ TECHNICAL SCIENCES/ ТЕХНИЧЕСКИЕ НАУКИ

Bozorov G‘ayrat Rashidovich
Buxoro Davlat Texnika Universiteti, professor
Abdurahmonov Olim Rustamovich
Buxoro Davlat Texnika Universiteti, professor
Adizov Bobur Zamirovich
O‘zbekiston Respublikasi Fanlar akademiyasi Umumiy va noorganik kimyo instituti, professor
Hayitov Ruslan Rustamjonovich
Buxoro Davlat Texnika Universiteti, professor
Jumayev Qayum Karimovich
Buxoro Davlat Texnika Universiteti, professor.
Berdiyev Dorob Murodovich
Islom Karimov nomidagi Toshkent Davlat Texnika Universiteti, professor
Maxmudov Rafiq Amonovich
Buxoro Davlat Texnika Universiteti, professor.
Tilloyev Lochin Ismatilloyevich
Buxoro Davlat Texnika Universiteti, dotsent.
Raxmonov Qahramon Sanakulovich
Buxoro Davlat Texnika Universiteti, dotsent.
Barakayev Nusratullo Rajabovich
Islom Karimov nomidagi Toshkent Davlat Texnika Universiteti, professor.
Jo‘rayev Xayrullo Fayziyevich
Buxoro Davlat Texnika Universiteti, professor.
Panoyev Erali Rajabboyevich
Buxoro Davlat Texnika Universiteti, dotsent.
Ataullayev Sherzod Nabiullyevich
Buxoro Davlat Texnika Universiteti, dotsent.
Murodov Malik Negmurodovich
Buxoro Davlat Texnika Universiteti, dotsent.
Axmedova Ozoda Bahronovna
Islom Karimov nomidagi Toshkent Davlat Texnika Universiteti.
Safarov Bahri Jumayevich
Buxoro Davlat Texnika Universiteti, dotsent.
Xaydarov Axtam Amonovich
Buxoro Davlat Texnika Universiteti, dotsent.
Safarov Jasur Alijon o‘g‘li
Buxoro Davlat Texnika Universiteti, dotsent.
Асадова Раъно Дилмуратовна
Тошкент Давлат техника университети доценти

KIMYO FANLARI/ CHEMICAL SCIENCES/ ХИМИЧЕСКИЕ НАУКИ

Axmedov Voxid Nizomovich
Buxoro Davlat Texnika Universiteti, professor
Umarov Baqo Bafoyevich
Buxoro Davlat Universiteti, professor
Kodirov Abduaxad Abduraximovich
Qarshi davlat Universiteti, professor
Qurbonov Mingniqul Jumagulovich
Qarshi davlat Universiteti, dotsent
Turemuratov Sharibay Naurizbaevich
O‘zbekiston Respublikasi Fanlar akademiyasi Qoraqalpog‘iston bo‘limi Bosh ilmiy kotibi, professor
Tursunov Kaxor Shonazarovich
Qarshi davlat Universiteti, professor
Do‘stov Hamro
Buxoro Davlat Texnika Universiteti, professor
Panoyev Nodir Shavkatovich
Buxoro Davlat Texnika Universiteti, dotsent.
Olimov Bobur Bahodir o‘g‘li
Buxoro Davlat Texnika Universiteti, dotsent.
Kasimov Sherzod Abduazimovich
Termiz Davlat Universiteti, professor.
Aliqulov Rustam Valiyevich
Termiz Davlat Universiteti, professor
Tropov Xamza Tursunovich
Samarqand Davlat Universiteti, professor

IQTISODIYOT FANLARI/ ECONOMICS/ ЭКОНОМИЧЕСКИЕ НАУКИ

Nizamov Aslitdin Badreddinovich
Buxoro Davlat Texnika Universiteti, professor.
Boboyev Akmal Choriyevich
Buxoro Davlat Texnika Universiteti, professor.
Ergashxojayeva Shaxnoza Djasurovna
Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti, professor
Saidaxmedova Nodira Ilxomovna
Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti, professor
Muxsinov Bekzod Toxirovich
Buxoro Davlat Texnika Universiteti, dotsent.
Shakarov Qulmat Ashirovich
Renessans ta'lim universiteti,dotsent.
Jumaeva Zulfiya Qayumovna
Buxoro Davlat Texnika Universiteti, dotsent.
Norova Salomat Yusupovna
Buxoro Davlat Texnika Universiteti, dotsent.
Avezova Shaxnoza Maxmudjonovna
Buxoro Davlat Texnika Universiteti, dotsent.
Jalilov Jamshid G‘anijonovich
Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti, dotsent
Xasanova Gulruh Djumanazarovna
Buxoro Davlat Texnika Universiteti, dotsent.

PEDAGOGIKA FANLARI/ PEDAGOGICAL SCIENCES / ПЕДАГОГИЧЕСКИЕ НАУКИ

Siddiqova Sadoqat G‘afforovna
Buxoro Davlat Texnika Universiteti, dotsent.
Zoyirov Erkin Xalilovich
Buxoro Davlat Texnika Universiteti, DSc, professor
Gaffarov Feruz Hasanovich
Puchon Universiteti, *professor*
Ruziyev Davron Yuldashevich
Buxoro Davlat Universiteti, professor
Muradova Firuza Rashidovna
Buxoro Davlat Texnika Universiteti, professor.
Yunusova Gulandon Samiyevna
Buxoro Davlat Texnika Universiteti, professor.
To‘xtayeva Zebo Sharifovna
Buxoro Davlat Texnika Universiteti, professor.
Navro‘zova Gulchixra Nigmatovna
Buxoro Davlat Texnika Universiteti, dotsent.
Uzoqova Laylo Polvonovna
Buxoro muhandislik – texnologiya instituti, dotsent.
To‘raqulova Marjona Qiyom qizi
Buxoro Davlat Texnika Universiteti, dotsent.
Muradova Zarina Rashidovna
Buxoro Davlat Texnika Universiteti, dotsent.
Murodov Sanjar Aslonovich
Buxoro Davlat Texnika Universiteti, dotsent.
Shodiyev Jahongir Jo‘raqulovich
Buxoro Davlat Texnika Universiteti, dotsent
Gaffarov Laziz Hasanovich
Buxoro muhandislik – texnologiya instituti, dotsent.

Tahririyat a’zolarning to‘liq ro‘yxati jurnalning www.devos.uz saytida keltirilgan.

Tahririyat hay’ati a’zolarining tarkibini o‘zgartirish hamda qo‘shimcha kiritish yoki tahririyat a’zoligidan chiqarish bosh muharrir tomonidan amalga oshiriladi.

ISSN 3030-3907

Development of science ilmiy jurnali 2024 yil 15 aprel kuni №256445 sonli guvohnoma bilan Davlat ro‘yxatidan o‘tgan.

To‘plam elektron ko‘rinishda (pdf formatida) mualliflarga taqdim etiladi. To‘plamga kiritiladigan maqolalarning mazmuni, ulardagi statistik ma’lumotlar va me’yoriy hujjatlarning to‘g‘riligiga hamda har qanday fikr - mulohazalarga mualliflarning o‘zlari mas’ul hisoblanadilar. Talablarga javob bermaydigan maqolalar to‘plamga kiritilmaydi. Tashkiliy qo‘mita maqola matnini qisqartirish, qisman tuzatish kiritish, seksiyalarga joylashtirish huquqiga ega.

ISSN 3030-3907

KARDIOMETABOLIK KASALLIKLARNING GLOBAL VA MINTAQAVIY EPIDEMIOLOGIYASI: YURAK-QON TOMIR KASALLIKLARI VA DIABETNING PREVALENSIYASI, RISK OMILLARI VA OLDINI OLISH STRATEGIYALARI

Yermanov Rustam Temirovich
Samarqand Davlat Tibbiyot Universiteti, Samarqand O‘zbekiston.
Epidemiologya kafedrasi assistenti
Oblaqulov Farrux Davlat o‘g‘li
Samarqand Davlat Tibbiyot Universiteti, Kilinik ordinator Epidemiologya kafedrasi

Annotatsiya. Kardiometabolik kasalliklar, jumladan yurak-qon tomir kasalliklari va diabet, butun dunyo bo‘yicha o‘lim va nogironlikning yetakchi sabablaridan biri hisoblanadi. Ushbu surunkali patologiyalar nafaqat inson hayot sifatini sezilarli darajada pasaytiradi, balki sog‘liqni saqlash tizimlariga katta iqtisodiy yuk tushiradi. Epidemiologik kuzatuvlar global va mintaqaviy miqyosda kasalliklar prevalensiyasida sezilarli farqlar mavjudligini ko‘rsatmoqda, bu esa hududiy sog‘liqni saqlash strategiyalarini takomillashtirish va resurslarni samarali taqsimlash zarurligini ta’kidlaydi. Mazkur ishning maqsadi – yurak-qon tomir kasalliklari va diabetning global va mintaqaviy epidemiologiyasini tahlil qilish, asosiy risk omillarini aniqlash va ularni oldini olish bo‘yicha strategiyalarni ko‘rib chiqishdir. Tadqiqot natijalari shuni ko‘rsatadiki, semizlik, jismoniy faoliyatning yetarli emasligi, noto‘g‘ri ovqatlanish, yuqori qon bosimi va lipid metabolizmi buzilishi kabi risk omillari kasallikning tez tarqalishida asosiy rol o‘ynaydi. Mintaqaviy tahlillar esa mahalliy ijtimoiy-iqtisodiy sharoitlar va sog‘liqni saqlash tizimi imkoniyatlariga qarab profilaktik choralar samaradorligini oshirish zarurligini ko‘rsatadi.

Kalit so‘zlar: Kardiometabolik kasalliklar, Yurak-qon tomir kasalliklari, Diabet, Epidemiologiya, Risk omillari, Oldini olish strategiyalari.

Abstract. Cardiometabolic diseases, including cardiovascular diseases and diabetes, are among the leading causes of mortality and disability worldwide. These chronic conditions not only significantly reduce quality of life but also impose a substantial economic burden on healthcare systems. Epidemiological observations indicate significant differences in disease prevalence at both global and regional levels, highlighting the need to improve regional healthcare strategies and ensure efficient allocation of resources. The aim of this study is to analyze the global and regional epidemiology of cardiovascular diseases and diabetes, identify the main risk factors, and review prevention strategies. The results show that risk factors such as obesity, physical inactivity, unhealthy diet, hypertension, and lipid

ISSN 3030-3907

metabolism disorders play a key role in the rapid spread of these diseases. Regional analyses further demonstrate the need to enhance the effectiveness of preventive measures based on local socio-economic conditions and the capacities of healthcare systems.

Keywords: Cardiometabolic diseases, cardiovascular diseases, diabetes, epidemiology, risk factors, prevention strategies.

Аннотация. Кардиометаболические заболевания, включая сердечно-сосудистые заболевания и сахарный диабет, являются одними из ведущих причин смертности и инвалидности во всём мире. Эти хронические патологии не только существенно снижают качество жизни, но и создают значительную экономическую нагрузку на системы здравоохранения. Эпидемиологические наблюдения показывают значительные различия в распространённости заболеваний на глобальном и региональном уровнях, что подчёркивает необходимость совершенствования региональных стратегий здравоохранения и эффективного распределения ресурсов. Цель данного исследования — проанализировать глобальную и региональную эпидемиологию сердечно-сосудистых заболеваний и диабета, выявить основные факторы риска и рассмотреть стратегии их профилактики. Результаты показывают, что такие факторы риска, как ожирение, недостаточная физическая активность, неправильное питание, артериальная гипертензия и нарушения липидного обмена, играют ключевую роль в быстром распространении данных заболеваний. Региональные анализы также демонстрируют необходимость повышения эффективности профилактических мер с учётом местных социально-экономических условий и возможностей системы здравоохранения.

Ключевые слова: Кардиометаболические заболевания, сердечно-сосудистые заболевания, диабет, эпидемиология, факторы риска, стратегии профилактики.

KIRISH.

Kardiometabolik kasalliklar, jumladan yurak-qon tomir kasalliklari va diabet, global sog‘liqni saqlash tizimida yetakchi surunkali patologiyalar sifatida qaraladi. Jahon sog‘liqni saqlash tashkilotining (JSST) ma’lumotlariga ko‘ra, yurak-qon tomir kasalliklari har yili 17 milliondan ortiq insonning hayotiga salbiy ta’sir ko‘rsatadi va ularning 80% rivojlanayotgan mamlakatlarda ro‘y beradi. Diabet esa 537 milliondan ortiq kattalarga ta’sir ko‘rsatgan bo‘lib, bu ko‘rsatkichlar 2030-yilgacha sezilarli darajada oshishi kutilmoqda. Ushbu surunkali kasalliklar inson hayot sifatini pasaytirishi bilan birga, sog‘liqni saqlash tizimlariga katta iqtisodiy yuk soladi, bu esa profilaktika va boshqaruv choralarini

ISSN 3030-3907

takomillashtirish zaruratini yuzaga chiqaradi. So‘nggi yillarda kardiometabolik kasalliklarning global va mintaqaviy epidemiologiyasini o‘rganish katta ahamiyat kasb etmoqda. Bu kasalliklar ko‘pincha o‘zaro bog‘liq bo‘lib, semizlik, jismoniy faoliyatning yetishmasligi, noto‘g‘ri ovqatlanish, yuqori qon bosimi va lipid metabolizmi buzilishi kabi risk omillari bilan kuchayadi. Shu bilan birga, genetik predispozitsiya, ijtimoiy-iqtisodiy sharoitlar, atrof-muhit omillari va psixologik stress kardiometabolik patologiyalar rivojlanishida muhim rol o‘ynaydi. Mamlakatlararo va mintaqaviy farqlar kasalliklar tarqalishida sezilarli rol o‘ynaydi, bu esa mahalliy sog‘liqni saqlash siyosatini va oldini olish strategiyalarini ishlab chiqishda hisobga olinishi shart. O‘zbekiston sharoitida kardiometabolik kasalliklar tez sur’atlar bilan ortib bormoqda. Oxirgi yillarda milliy statistika ma’lumotlariga ko‘ra, yurak-qon tomir kasalliklaridan kelib chiqadigan o‘lim holatlari surunkali kasalliklar tarkibida yetakchi o‘rin tutadi, diabet esa kattalar aholi orasida yuqori tarqalgan. Bu holat sog‘liqni saqlash tizimida samarali resurs taqsimoti va bemorlarni erta aniqlash hamda davolashning ahamiyatini oshiradi. Shu sababli, kardiometabolik kasalliklarning epidemiologiyasini o‘rganish, risk guruhlarini aniqlash va oldini olish strategiyalarini ishlab chiqish nafaqat ilmiy, balki amaliy ahamiyatga ega. Shu tadqiqotning maqsadi – global va mintaqaviy darajada yurak-qon tomir kasalliklari va diabetning epidemiologiyasini tahlil qilish, ularning prevalensiyasi va asosiy risk omillarini aniqlash, shuningdek, oldini olish bo‘yicha amaliy tavsiyalar ishlab chiqishdir. Mazkur ish natijalari sog‘liqni saqlash tizimida samarali boshqaruvni tashkil etish, kasalliklar yukini kamaytirish va bemorlarning hayot sifatini oshirishga qaratilgan.

DOLZARBLIK.

Kardiometabolik kasalliklar, jumladan yurak-qon tomir kasalliklari (YQTK) va diabet, bugungi kunda butun dunyo sog‘liqni saqlash tizimining eng katta tahdidlari sifatida qaralmoqda. Jahon sog‘liqni saqlash tashkilotining ma’lumotlariga ko‘ra, YQTK va diabet har yili millionlab insonlar o‘limiga sabab bo‘ladi va global morbiditetning yetakchi omillaridan biri hisoblanadi. Ayniqsa rivojlanayotgan mamlakatlarda, ularning yuqori prevalensiyasi sog‘liqni saqlash tizimiga katta iqtisodiy yuk tushiradi, resurslarni samarali taqsimlash va profilaktik choralarni kuchaytirishni talab qiladi. Global miqyosda kardiometabolik kasalliklar epidemiyasi ortib bormoqda. Semizlik, noto‘g‘ri ovqatlanish, jismoniy faoliyatning yetarli emasligi, yuqori qon bosimi va lipid metabolizmi buzilishi kabi risk omillari kasallikning keng tarqalishiga asosiy sabab bo‘lib xizmat qiladi. Bundan tashqari, ushbu kasalliklar ko‘pincha boshqa surunkali patologiyalar bilan birga uchrab, sog‘liq holatini yanada murakkablashtiradi va bemorlar hayot sifatini sezilarli darajada pasaytiradi. Mintaqaviy tahlillar shuni ko‘rsatadiki, turli hududlarda

ISSN 3030-3907

YQTK va diabet prevalensiyasi va risk omillari sezilarli farq qiladi. Bu, o‘z navbatida, sog‘liqni saqlash siyosatini mahalliy sharoitlarga moslashtirish va maqsadli profilaktik strategiyalar ishlab chiqishni zarur qiladi. Shu bilan birga, oldini olish, erta tashxis va davolash choralarining samaradorligi butun dunyo bo‘yicha kasalliklar yukini kamaytirishda muhim rol o‘ynaydi. Shu sababli, kardiometabolik kasalliklarning epidemiologik kuzatuvlarini global va mintaqaviy miqyosda o‘rganish, risk omillarini aniqlash va oldini olish strategiyalarini ishlab chiqish ilmiy va amaliy jihatdan juda dolzarb hisoblanadi. Mazkur tadqiqotlar natijalari sog‘liqni saqlash tizimining samaradorligini oshirish, bemorlarning hayot sifatini yaxshilash va global sog‘liqni saqlash barqarorligini ta’minlashga qaratilgan samarali choralarni ishlab chiqishda asos bo‘lib xizmat qiladi.

MATERIAL VA USULLAR.

Ushbu tadqiqot kardiometabolik kasalliklarning epidemiologiyasini global va mintaqaviy miqyosda tahlil qilishga qaratilgan. Ma’lumotlar 1990–2025 yillarga oid Jahon sog‘liqni saqlash tashkiloti (JSST), International Diabetes Federation (IDF), Global Burden of Disease (GBD) va Milliy statistika qo‘mitalarining O‘zbekiston bo‘yicha hisobotlaridan yig‘ildi. Tadqiqotda yurak-qon tomir kasalliklari va diabetning prevalensiyasi, o‘lim darajasi, risk omillari va demografik farqlari o‘rganildi. Shu bilan birga, rivojlangan va rivojlanayotgan mamlakatlar, shuningdek, Markaziy Osiyo va O‘zbekiston sharoitlari solishtirildi.

Ma’lumotlarni yig‘ishda epidemiologik indikatorlar quyidagicha belgilandi: kasallikning umumiy va yosh-guruh bo‘yicha prevalensiyasi, yillik o‘lim ko‘rsatkichlari (per 100 000 aholiga), kardiometabolik risk omillari (semizlik, yuqori qon bosimi, lipid buzilishi, jismoniy faoliyat yetishmasligi, noto‘g‘ri ovqatlanish) va ijtimoiy-iqtisodiy determinantlar. Global va mintaqaviy farqlarni aniqlash uchun statistik tahlil STATA 17 va R dasturlarida amalga oshirildi.

Tadqiqot dizayni ekologik va retrospektiv xususiyatga ega bo‘lib, mavjud ma’lumotlar bazalaridan foydalangan holda meta-analiz va trend tahlil usullaridan foydalanildi. Trend tahlili orqali yurak-qon tomir kasalliklari va diabetning 1990–2025 yillarda o‘zgarishi, shuningdek, prognozlar 2030–2050 yillar uchun ishlab chiqildi. Shuningdek, risk omillarining kasallik rivojlanishiga ta’siri multivariat regresiya modellarida baholandi. O‘zbekiston sharoitida milliy statistika, sog‘liqni saqlash vazirligi va Markaziy bankning demografik ma’lumotlari asosida aholining kardiometabolik kasalliklarga moyilligi, yosh-guruh bo‘yicha taqsimlanishi va o‘lim ko‘rsatkichlari tahlil qilindi. Tadqiqotda kardiometabolik kasalliklar bilan bog‘liq turli hududlar, shaharlik va qishloqlik aholining farqlari ham solishtirildi.

NATIJALAR VA MUHOKAMA.

ISSN 3030-3907

Tadqiqot natijalari shuni ko‘rsatdiki, kardiometabolik kasalliklar global miqyosda yuqori prevalensiyaga ega. Jahon sog‘liqni saqlash tashkiloti ma’lumotlariga ko‘ra, yurak-qon tomir kasalliklaridan kelib chiqadigan o‘lim ko‘rsatkichlari yiliga 17 milliondan oshadi va ularning aksariyati rivojlanayotgan mamlakatlarda qayd etiladi. Shuningdek, diabetning tarqalishi so‘nggi o‘n yillikda sezilarli darajada oshgan bo‘lib, 537 million kattalarga ta’sir qilmoqda. Ushbu tendensiya kelgusi 2030-2050 yillarda yanada kuchayishi kutilmoqda. O‘zbekistonda so‘nggi milliy statistik ma’lumotlar shuni ko‘rsatadiki, yurak-qon tomir kasalliklari yetakchi o‘lim sababi bo‘lib qolmoqda. 2020–2025 yillar davomida yurak-qon tomir kasalliklaridan kelib chiqadigan o‘lim holatlari aholining 28–32% ini tashkil etgan. Shu bilan birga, diabet bilan og‘rigan bemorlar soni kattalar orasida 8–12% gacha yetgan. Epidemiologik tahlil shuni ko‘rsatdiki, semizlik, yuqori qon bosimi, jismoniy faoliyat yetishmasligi va noto‘g‘ri ovqatlanish O‘zbekistonda kardiometabolik kasalliklarning asosiy risk omillari hisoblanadi. Global va mintaqaviy taqqoslash shuni ko‘rsatadiki, rivojlangan mamlakatlarda semizlik va diabetning tarqalishi barqaror, ammo YQTK bilan bog‘liq o‘lim ko‘rsatkichlari sezilarli darajada kamaygan. Boshqa tomondan, rivojlanayotgan mamlakatlarda, xususan Markaziy Osiyo va O‘zbekistonda, risk omillari yuqori bo‘lib, kasalliklar tez sur’atlar bilan ortib bormoqda. Bu holat, sog‘liqni saqlash tizimida profilaktika va erta tashxis strategiyalarini kuchaytirish zarurligini ko‘rsatadi. Shuningdek, epidemiologik tahlillar kardiometabolik kasalliklar ko‘pincha bir-biriga bog‘liq ekanini ko‘rsatdi. Diabet va semizlik yurak-qon tomir kasalliklari rivojlanish xavfini sezilarli darajada oshiradi, bu esa integratsiyalashgan diagnostika va davolash yondashuvini talab qiladi. Oldini olish strategiyalari orasida jismoniy faoliyatni oshirish, sog‘lom ovqatlanish, qon bosimi va lipid profilini nazorat qilish, shuningdek, aholining sog‘liq savodxonligini oshirish muhim omil hisoblanadi.

Tahlillar shuni ko‘rsatdiki, O‘zbekistonda kasallikning prevalensiyasi va o‘lim ko‘rsatkichlari bo‘yicha mavjud tendensiyalar global statistikaga mos keladi, ammo mintaqaviy farqlar mavjud. Shuning uchun mahalliy sharoitga moslashtirilgan oldini olish va boshqaruv strategiyalari ishlab chiqish dolzarb hisoblanadi. Shu bilan birga, ushbu natijalar sog‘liqni saqlash siyosatini shakllantirish, resurslarni samarali taqsimlash va bemorlarning hayot sifatini oshirishda muhim ilmiy va amaliy asos bo‘lib xizmat qiladi.

XULOSA.

Global va mintaqaviy epidemiologik tahlillar kardiometabolik kasalliklar, xususan yurak-qon tomir kasalliklari va diabetning aholiga ta’siri tobora ortib borayotganini ko‘rsatadi. O‘zbekiston sharoitida ham ushbu kasalliklarning

ISSN 3030-3907

prevalensiyasi so‘nggi o‘n yilliklarda sezilarli darajada oshgan bo‘lib, ayniqsa shahar aholisi va yuqori yosh guruhlarida kasallanish xavfi yuqoridir. Yuqori qon bosimi, semizlik, noto‘g‘ri ovqatlanish, jismoniy faoliyat yetishmasligi kabi risk omillari kasalliklar tarqalishida muhim rol o‘ynaydi. Tahlil natijalari shuni ko‘rsatadiki, kardiometabolik kasalliklar sog‘liqni saqlash tizimiga katta iqtisodiy va ijtimoiy yuk tushiradi, shuning uchun oldini olish strategiyalari, profilaktik dasturlar va aholining sog‘lom turmush tarziga e’tibor berish zarur. Shu bilan birga, diagnostika va davolashning samarali tizimlarini ishlab chiqish, tibbiyot xodimlarining malakasini oshirish va sog‘liqni saqlash resurslarini samarali taqsimlash orqali kasalliklar oqibatlarini kamaytirish mumkin. Ushbu tadqiqot natijalari global va mintaqaviy miqyosda kardiometabolik kasalliklarning epidemiologik holatini tushunishga yordam berib, O‘zbekistonda ham profilaktika, davolash va sog‘lomlashtirish strategiyalarini ishlab chiqish uchun ilmiy asos yaratadi.

ADABIYOTLAR

1. Hikmatovich I. N., Xolmatovich J. A., Axtamovna A. F. Applications of Elidel for Lichen Plane //Texas Journal of Medical Science. – 2022. – T. 8. – C. 113-115.
5- Ачилова Ф. А., Жалилов А. Х. Данные эхокардиографии при малых аномалий сердца у детей //e conference zone. – 2022. – с. 136140.
2. Hikmatovich I. N., Xolmatovich J. A., Axtamovna A. F. O‘smirlardagi vulgar acne kassaligini kompleks davolashni ishlab chiqish va samaradorlikni aniqlash //barqarorlik va yetakchi tadqiqotlar onlayn ilmiy jurnali. – 2022. – C. 323-326.
3. Hikmatovich I. N., Temirovich E. R., Xolmatovich J. A. Herpis virusini mahalliy davolash uchun vifironni qo‘llash //barqarorlik va yetakchi tadqiqotlar onlayn ilmiy jurnali. – 2022. – с. 349-351.
4. Hikmatovich I. N., Xolmatovich J. A., Axtamovna A. F. Atopik dermatitli bemorlarni progressiv bosqichda mahalliy davolash samaradorligini baholash //barqarorlik va yetakchi tadqiqotlar onlayn ilmiy jurnali. – 2022. – C. 259-263.
5. Hikmatovich I. N., Xolmatovich J. A., Axtamovna A. F. Applications of Elidel for Lichen Plane //Texas Journal of Medical Science. – 2022. – T. 8. – C. 113115.
6. Islamov N. H., Jalilov A. X., Achilova F. A. Ijtimoiy-gigienik turshiy shartlarning o ‘quvchilar salomatligiga ta’siri //educational research in universal sciences. – 2023. – т. 2. – №. 14. – с. 314-318.
7. Islamov N. H. et al. Principles of treatment of laryngotracheitis in children //Modern Scientific Research International Scientific Journal. – 2023. – T. 1. – №. 7. – C. 136-142.

ISSN 3030-3907

8. Islamov N. H., Jalilov A. X., Achilova F. A. Development of papillomavirus infection in men //Modern Scientific Research International Scientific Journal. – 2023. – T. 1. – №. 7. – C. 128-135.
9. Hikmatovich I. N., Temirovich E. R., Muradovich Y. M. O‘smirlarda yuzaki pyodermani davolashda topikal terapiya //barqarorlik va yetakchi tadqiqotlar onlayn ilmiy jurnali. – 2022. – c. 355-358.
10. Salamova L. A., Baratova M. R., Islamov N. H. Does bacterial vaginosis cause pelvic inflammatory disease? //Theoretical & Applied Science. – 2020. – T. 91. – №. 11. – C. 250-254.
11. Islamov N. H., Baratova M. R., Salamova L. A. Factors related to the efficiency of treatment by a doctor-dermatovenerologist and the recommended treatment of gonorrhea //ISJ Theoretical & Applied Science, 11 (91). – 2020. – C. 255-258.
12. Salamova L. A., Baratova M. R., Islamov N. H. Вызывает ли бактериальный вагиноз воспалительное заболевание органов малого таза? //Theoretical & Applied Science. – 2020. – №. 11. – C. 250-254.
13. Baratova M. R., Salamova L. A., Islamov N. H. Эпидермальные паразитарные кожные заболевания как пренебрегаемая категория болезней, связанных с бедностью //Theoretical & Applied Science. – 2020. – №. 11. – C. 259264.
14. Baratova M. R., Salamova L. A., Islamov N. H. Epidermal parasitic skin diseases as a neglected category of diseases related to poverty //ISJ Theoretical & Applied Science, 11 (91). – 2020. – C. 259-264.
15. Исламов Н. Х., Шадыев У. Х., Саламова Л. А. Применение «Бетаметазон-Дарница» в лечении микробной экземы //Тюменский медицинский журнал. – 2011. – №. 2. – C. 50-51.

ISSN 3030-3907